

**Uitwerking
Thorbeckebrief
over de toekomst van
het openbaar bestuur**



Verslag online gesprek BZK en Provincie Gelderland

Vrijdagmiddag 9 oktober 2020



Dit gesprek is door provincie en VNG Gelderland voorbereid in 3 bestuurlijke gesprekken waar in totaal circa 25 bestuurders aan deelnamen. Deze werkwijze bood gelegenheid tot inbreng van zo veel mogelijk bestuurders; het gezelschap voor dit gesprek kan daarom compact in omvang zijn.

Essentiële begrippen Gelderse bestuurders:

- **wederkerigheid en partnerschap**
- **opgave-gestuurd (gebiedsopgaven)**
- **lef en loslaten**

Analyse van BZK:

- toenemende disbalans tussen verantwoordelijkheden en instrumentarium
- uniforme bestuurlijke inrichting op gespannen voet met toenemende behoefte maatwerk te kunnen leveren (taakdifferentiatie)
- toenemende behoefte aan regionale afstemming op gespannen voet met nabijheid bestuur (democratische legitimiteit)

Dit vraagt om andere spelregels /inrichting openbaar bestuur.

Vanuit deze analyse heeft BZK 5 prioriteiten benoemd waaraan gewerkt wordt in aanloop naar de komende kabinetsformatie:

- financiële positie gemeenten verbeteren (meer geld naar gemeenten)
- financiële verhoudingen in overeenstemming brengen met bestuurlijke verhoudingen
- meer investeren in Eén Overheid: iedereen doet mee vanuit eigen verantwoordelijkheid
- vereenvoudiging van regionale sturing en samenwerking
- een sterk lokaal bestuur en participatie

In hoeverre zijn dit ook de thema's/issues die in Gelderland spelen; wat is de visie van de bestuurders hierop?

Grenzeloosheid: geografisch en in bestuurlijke zin

Gelderland is een grote provincie: eenheid in verscheidenheid. Van oudsher veel regionale samenwerkingsverbanden, ook grensoverschrijdend. Vanuit het centraal stellen van de opgaven (en niet van de structuren): toenemende behoefte aan specifiekere samenwerkingsvormen. Congruente regio is geen oplossing!

Ruimte gezocht

Er is lef nodig om de opgaven te realiseren, en geld, maar ook: ruimte in regels om maatwerk te kunnen bieden. De Omgevingswet bijvoorbeeld sorteert hierop voor.

Omgevingsagenda als goede oplossingsrichting: integrale aanpak van de diverse opgaven. Het hier gehanteerde Afwegingskader is echter een bestuurlijk novum (kent geen wettelijke grondslag). Met beroep op Crisis- en herstelwet tóch aan ambities werken.

Hoe zit het met die (experimenteer)ruimte in andere domeinen? In het sociale domein (Wmo, Participatiewet) heerst het beeld dat er vrijwel geen ruimte is om maatwerk te bieden. In hoeverre is hier sprake van interpretatie (soms kan er meer dan je denkt)?

Oproep BZK: help ons met aanscherping, inhoudelijke agenda van gewenste ruimte in regels moet geconcretiseerd worden! Deze agenda gebruiken we in de discussies in Den Haag, ook met andere departementen (in lijn met de aanbevelingen van de Studiegroep Interbestuurlijke en Financiële Verhoudingen).

Gebiedseigen samenwerkingsvormen

De triple-helix-samenwerking in de Achterhoek is een innovatieve samenwerkingsvorm die bijzonder goed bij het gebied past, maar helaas niet bij de Wgr.

Oproep BZK: wat is er nodig om een dergelijke samenwerking wél mogelijk te maken, wat zijn concrete knelpunten? Vergelijk ook de Regiodeals: samenwerking aan de voorkant doorbreekt verkokering beleidsterreinen (en departementsgrenzen).

Wat verwachten de inwoners van hun bestuur?

Regionaal bestuur moet zich afvragen hoe de inwoners hen (willen) zien: als één overheid. De Novi is een goede aanzet voor één overheid: gezamenlijke regie op het ruimtelijk domein.

Terugtrekkende overheid is onzin; die overheid moet daadkracht en wijsheid tonen, in consistent beleid. Waken voor hooggespannen verwachtingen wat *participatie* betreft: teleurstelling als blijkt dat rijksregels prevaleren en ruimte “dichttimmeren” (Novi). Discrepantie leef- en systeemwereld. Is het niet slimmer om te kijken wat er aan structuren kan worden afgeschaft in plaats van te bedenken wat er aan nieuwe structuren moet worden opgetuigd? Samenwerken in netwerken, met inwoners, is eenvoudiger zonder al te veel structuren.

Wie is je maatje?

Als gemeente maak je onderdeel uit van een woud aan regionale samenwerkingsverbanden. Zoektocht: waar hoor je bij, wie is de meest logische partner voor welke opgave? Waar zit de congruentie? Hoe te investeren in partnerships? Hoe kunnen BZK en de provincie gemeenten faciliteren bij het vinden van partners vanuit de opgaven? Bij het leren samenwerken en bij het leren omgaan met grenzen?

Issue van democratische legitimatie: opschalen van gemeenten is geen oplossing. Gelderse oplossing: gezamenlijk opstellen van gebiedsagenda's, waarin de verschillende overheden samenwerken, elk vanuit eigen verantwoordelijkheid. Zorgt voor flexibiliteit en slagkracht.

Deelnemende bestuurders:

Gelderland: CdK Berends, Gedeputeerden Markink en Kerris, Hilhorst (algemeen directeur);

VNG Gelderland: Derks (wethouder Wijchen);

BZK: Kuijpers, Kroeskamp;

Boumans (burgemeester Doetinchem), Coesmans (gemeentesecretaris West Betuwe), Gerard (directeur waterschap Rijn en IJssel), Groen (gemeentesecretaris Ede), Penninx (burgemeester Voorst), Van Schaik (burgemeester Harderwijk).

Moderator: Ferenc van Damme.